

A punts és una col·lecció de documents que recopila experiències, relats, lliçons, matisos, crítiques, qüestions i situacions diverses de persones que formen o han format part de la comunitat humana, acadèmica i professional de la Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, UPC.

S'ofereixen per la seva lliure circulació i reimpressió. La lectura directa en pantalla és possible en etsab.upc.edu

No es permet la seva reproducció amb finalitats comercials ni en mitjans, suportats publicitàriament, de cap tipus ni format.

A punts es una colección de documentos que recopila experiencias, relatos, lecciones, matices, críticas, cuestiones y situaciones diversas de personas que forman o han formado parte de la comunidad humana, académica y profesional de la Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, UPC.

Se ofrecen para su libre circulación y reimpresión. La lectura directa en pantalla es posible en etsab.upc.edu

No se permite su reproducción con fines comerciales ni en medios, soportados publicitariamente, de ningún tipo ni formato.

ETSAB UPC · PARANIMF ARQUITECTURA · DOCUTE

A punts, (interiors) n° 25

Col·lecció A punts (interiors) · PARANIMF ARQUITECTURA · Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona · Diagonal 649 · 08028 Barcelona · etsab.upc.edu

Debats vius i debats morts en Arquitectura i Urbanisme
(per Josep Muntañola Thornberg)
2021

Debats vius i debats morts en Arquitectura i Urbanisme

En el mes de maig de l'any 1977 vaig rebre un exemplar imprès del discurs d'ingrés a la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi de l'arquitecte José Antonio Coderch de Sentmenat amb la següent nota escrita a mà:

"A José Muntañola Thornberg que ha escrito un artículo sobre un arquitecto al que me gustaría parecerme, aunque fuera de lejos, con todo el afecto de su amigo y compañero J. A. Coderch de Sentmenat".

L'article que esmenta aquesta nota es va publicar al catàleg de l'exposició de l'obra de Coderch l'any 1980 al Ministerio de Madrid i al Saló del Tinell l'any 1981 a Barcelona, sota el títol "José Antonio Coderch de Sentmenat o la Imagen Transformada de la Tradición".

L'article va provocar una certa polèmica perquè, a banda de detallar la capacitat de l'obra de Coderch de fer de pont entre modernitat i tradició, trobava en l'obra de les vivendes de "Les Cotxeres" un excés de repetició de formes, opinió a què el mateix Coderch em va respondre per telèfon en el sentit de que, malgrat estar d'acord amb mi, aquella obra era totalment necessària per mantenir el seu estudi obert i que per tant havia de seguir les condicions de l'encàrrec per no perdre'l.

El que va ser important en aquest debat va ser la seva autenticitat, els intents per polititzar-lo van topar-se amb les opinions del mateix Coderch que va mantenir el debat dins d'un intercanvi d'opinions culturals sobre la seva obra sense deixar que en lloc d'un debat viu acabés morint en un debat precuinat per prejudicis polítics predeterminats.

Malhauradament, els debats vius sobre arquitectura i urbanisme han estat cada vegada més escadussers, no s'opina sobre el valor de les obres sinó sobre la qualificació política dels autors de les obres o dels qualificatius que l'obra arquitectònica o urbanística han tingut. D'aquesta manera els qualificatius de modernitat, postmodernitat o actualitat d'una obra, no tenen finalment res a veure amb l'obra, sinó que serveixen per disminuir el seu interès o augmentar-lo en funció del significat polític de l'autor o de l'obra, per part dels poders

municipals, autonòmics o estatals, públics o privats, del moment. Dit d'una altra manera, la crítica ja no és crítica sinó només propaganda del crític, de l'autor o de l'obra.

Frases com "M'agrada molt el teu treball però no puc dir-ho perquè políticament no m'interessa fer-ho" són típiques dels debats morts per manca de llibertat i excés d'inquisició, de censura i d'assetjament politico-social. Un no diu el què pensa o el què sent, sinó el que cal dir i expressar per seguir les regles d'un prestigi precuinat. "No té una bona imatge" es diu, i el valor de la feina feta ja no entra en el debat. També la manipulació de les referències històriques és un clar signe dels debats morts. Es diu quan en Aldo Rossi ha estat a Espanya en funció de l'interès de relacionar aquest arquitecte a uns grups d'opinió, no en relació a la realitat històrica documentada. Els debats vius es caracteritzen per la diversitat d'opinions contrastades i en diàleg permanent. Els morts per la preponderància d'una opinió "oficial" no democràtica, com les reunions a les que tothom va a opinar el que ja s'ha acordat abans d'anar a la reunió, i que, per tant, el que es diu a la reunió no té cap rellevància.

El problema es que, inclús opinions de gran interès, com les de J. F. Yvars, crític d'art al diari *La Vanguardia*, no tenen mai resposta, perquè se suposa que també en aquest cas les opinions ja estan precuinades com totes les altres, i que, per tant, no val la pena de contestar-les perquè no són originals.

El preu polític dels debats vius és tan gran que tothom prefereix no participar-hi i amb tota comoditat participar en els debats morts sempre segurs i sense riscos polítics, de prestigi, etc. Per això les respostes aquí esmentades d'en Coderch cap al final de la seva carrera d'arquitecte, mentre jo era molt jove i estava al principi de la meua pròpia carrera com a professor i com a arquitecte, em semblen exemplars. Ell volia evitar una politització excessiva i un intent de treure de context les meves opinions, que no tenien la intenció d'aconseguir cap profit personal, ni polític, ni econòmic.

Josep Muntañola Thornberg, abril 2021

Doctor arquitecte i
president de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi